

Böhm György

Az első évek Zalaegerszegen, avagy hogyan nem lettem színingazgató a zalaegerszegi Hevesi Sándor Színházban!

Fragmentumok az emlékezetből

Nehezen fogadtam el a felkérést, hogy írjak a Színház első pár évéről. Tudtam, hogy az ügyis megengedhetetlenül szubjektív lenne, meg az emlékezet is megcsalhat néha, aztán az is elkerülhetetlen, hogy ne rólam szóljon az írás. És nagyon fontos, hogy én tudós munkát írni – valljuk be – nem tudok. Arról nem is szólva, hogy nagyon sok remek munka jelent meg a Színház történetéről. Tehát számomra nem maradt más, mint egy úgynevezett „színes” anyag megírása. Kezdjük egy nagyon „színes” dologgal, akkoriban még volt munkakönyv és ezért nem kell mindenben az emlékezetre hagyatkoznom. Itt látható:

A munkátó neve (röge és számköze)		A munka		Munkadíj			A bejegyzés igazsága
		számköze	számköze	számköze	számköze	számköze	
ALLANDÓ SZÍNHÁZ Zalaegerszeg 8201 P. U. 12A. TEL: 82-435065		1911. Aug. 1.	1911. Aug. 1.	5.300.-			
1913. október 11. óta új elrendezés. Hevesi Sándor Színház Zalaegerszeg 8201 P. U. 12A.							
1927. október 01.				8.200.-			
1927. október 01.				11.550.-			
1927. október 01.				12.51.			

Hivatalosan 1982. augusztus 1-én lettem az Állandó Színház, a későbbi Hevesi Sándor Színház munkavállalója egészen 1987. július 31-ig. Abban, hogy elszerződtem, nagy szerepe volt annak, hogy nem lettem igazgató.

1986-ban, talán november végén történt, hogy Ruszt behívott a szobájába – nem irodája, szobája volt! -, és egy fura beszélgetés végén elmondta, hogy nem akar tovább igazgató lenni, és azt szeretné, ha én elvállalnám a Színház igazgatását. Ma már nem emlékszem, hogy ott akkor abban a pillanatban miként reagáltam, mit gondoltam, mit mondtam. A következő emlékfoszlányból azt gyanítom, hogy igent mondhattam, mert este már a klubban, ittas gyámoltalanságomban azt néztem, hogy kit fogok kirúgni, kit szerződtetek, és ráadásul még mindennek a koronájaként a klubot is kifestetem. Aztán éjjel vagy már hajnalban, kisebb csoda segítségével, hazamásztam a színiészházba.

És jött az ébredés, valósan és átvitt értelemben is. Balta a fejben, az előző nap cserepeinek összerakása, a kieső idő pótlása, brrrr! Az ágy szélén ülve megpróbálni végiggondolni a történeteket. És a megvilágosodás: hogyan lehet az, hogy én egyetlen percig is komolyan gondoltam: a Böhm György lesz a színház igazgatója lehetőséget! Miből gondoltam, hogy alkalmas lennék rá! Ekkor már azt is tudtam, hogy én soha sehol nem akarok hatalmat, mert nem való nekem! Megijedtem magamtól a megtörtént elcsábulás okán, és hogy ez még egyszer ne fordulhasson elő, azonnal felhívtam Várkonyi Mátyást a Rock Színház igazgatóját, aki a telefonbeszélgetés végén leszerződtetett dramaturgnak.

Tovább gondolkodtam, mi legyen az emlékezés módszere, amivel viszonylag megúszható a dolog. Eszembe jutott: egy színházról mindent elmondanak a bemutatott darabok. Nézzük végig a bemutatóit annak a hat évadnak, amelyeket legnagyobb részt én raktam össze. Sok mindent elmondanak a címek.

A módszer: a címek és pluszként megpróbálkozom a szinte lehetetlennel, és pofátlan szubjektivitással kommentelem/kommentálom a darabokat, ne tessenek megrémülni, csak egy párat az elején, hiszen terjedelmi határ is van.

1982-1983 előévad

Paul Foster: *Tom Paine, avagy a józan ész diadala*

Ez volt az első előadás, amiben Egér (Egervári Klára) tangóharmonikán eljátszotta a Jamaicai trombitás-t. Ha jól emlékszem, Forgács Tibor Egerváron még játszott benne, de az Állandó Színházi bemutatót már nem élte meg.

William Shakespeare: *Rómeó és Júlia*

Beavató Színház. Rengeteget tanultam belőle. Fantasztikus élmény volt, amikor Ruszt József volt a „beavató”.

Massimo Dursi: *Utazás Párizsba*

Hubay Miklós révén eljutottunk az arezzoi fesztiválra. Ez volt a kötelező egyfelvonásos.

Bartók Béla: Csodálatos Mandarin

Arezzóban mutattuk be. Nem hittem, hogy meg lehet csinálni, amit Ruszt akart. Tévedtem, meglehetett. A Bartók-trilógia harmadik darabja lett az első Zalaegerszezen. Ruszt esküdött Pierre Boulez karmesterre, ő volt az előadás kulcsszereplője.

Szophoklész: *Antigoné*

Beavató Színház. Életem része lett. Az előévadban a Sajtó-klub fogadta be a társulatot. Egy hajnalban, szakadó esőben, ittas gyámoltalanságomban beültem az autómba. A következő sarkon

egy rendőr megállított, kiestem az autóból, nem vitatkoztam. Elindultunk vérvételre, beszélgettünk. A fiatalemberről kiderült, hogy esti gimnáziumba jár. Kérdeztem, mennyire nehéz a gimni, elkeseredve mondta, hogy másnapra az Antigoné van feladva, de képtelen volt elolvasni. Megálltunk, elkezdtem mesélni a történetet. Körülbelül egy óra múlva azt mondta, köszöni, de muszáj valamit intézkednie, legyen az, hogy nem álltam meg a stoptáblánál. Megegyeztünk. A színház hatalma.

Carlo Gozzi: *Turandot, a kínai hercegnő*

Lajos Mari fordította, akkor még nem kezdett bele a szakácskönyvekbe.

Fielding-Johnson-Miles-Bart:Lakat alá a lányokat

Prekop Gabi ajánlotta, látta Londonban, Peter Gilmore, az Onedin család sztárja játszotta a főszerepet, nagy sikerrel. Zalaegerszegen is siker volt.

John Whiting: Az ördögök

Talán ez volt ennek a hat évadnak a legjobb előadása. Pécssett gimnazistaként láttam a darabot, Sík Ferenc rendezésében. Eszembe jutott, és megmutattam Rusztnak, beleszeretett. Barta Mária játszotta Condé herceg szerepét. Egyetlen jelenet, és zseniális volt. És szólt Mozart Requiem-je. Aztán 4 év múlva a Vígben, Angyali Johanna címen, sajnos nem volt siker.

1983-1984

Madách Imre: *Az ember tragédiája*

Erről a fantasztikus előadásról szinte már mindent megírtak. Mielőtt elkezdtük a darabbal a munkát, Ruszt megkérdezte, mikor olvastam, mondtam, öt éve. Akkor most ne olvasd újra, nem akarom, hogy „gyávák” legyünk, előbb beszéljük meg, merjük bátran kitalálni. Megbeszéltük, bátran(!) kitaláltuk, és csak utána olvastuk el újból a művet.

Carlo Goldoni: *A szerelmesek*

A „nemszerettem” fekete vasszékekre emlékszem, és Tarján Györgyire, őt szerettem.

Csurka István: *Ki lesz a bálanya?*

Akkoriban Csurka nem a Támogatott írók közé tartozott, voltam nála, valahol a Badacsony környékén a „fekete vár”-ban, megbeszélni a húzásokat. „Mohóságunkban” egy harmadik játszóhelyet is kitaláltunk, a helyszín nem vált be. Talán ez volt az egyetlen bemutató ott.

Bartók Béla-Balázs Béla: *A fából faragott királyfi*

A „kórus” szereplői igazi biodíszletek voltak. Fejükön hatalmas fejdíszsel, amit mi egyszerűen ikebanának nevezünk el. Ezek egy iskolai szertár összes preparátumát tartalmazták. Volt, aki nek a fején kitömött menyét, vagy róka, vagy varjú üldögélt. Pazarul nézett ki, csak nehéz volt életben maradni ezekben az előadás végéig.

Alexandr Osztrovszkij: *Vihar*

A neten, az archívumban, tévesen szerepel a rendező neve, nem Ruszt, hanem Gergely László rendezte.

Szüle-Harmath-Walter: *1 bolond 100-at csinál*

Pécssett láttam, még úrfi koromban. Imádtam. Vári Éva – Péter Gizi – Holl István – Mendelényi Vilmos volt az akkori előadás négyesfogata.

Hubay Miklós: *A tús-szedők*

Arezzoért „cserébe” mutattuk be.

Mándy Iván-Kemény Gábor-Fodor Ákos: *Mélyvíz*

A Mélyvíz 1961-es bemutatója a magyar színháztörténet egyik legnagyobb bukása volt. Mándy Iván nem hitte el, hogy újra színpadra kerül a darab. Belegyezett, hogy írassunk hozzá új zenét és dalszövegeket. Aztán valaki számon kérte rajta, hogy miért nem az eredeti dalok vannak. Mándy talán még a bemutatóra sem mert eljönni. Szerette volna az előadást.

Kamondy László: *Lány az aszfalton*

Húúúú!

Iszaak Babel: *Húsvét*

Babelnek nincs Húsvét című darabja. Amit játszottunk, az Frantisek Pavlicsek Szása Krisztus mennybemenetele című remekműve volt. De a szerző aláírta a Chartát, ezért a csehszlovák jogvédő úgy csinált, hogy ilyen szerző pedig nincs, és ha náluk nem létezett, akkor nálunk sem!

1984-1985

John Webster: *A fehér ördög*

Az egyik nagy tévedésem. Remekműnek tartottam, Ruszt elhitte, tévedtünk.

Ann Jellicone: *A csábítás trükkje*

Kapás Dezső, Ruszt főiskolai osztálytársa rendezte. A darab eredeti címe Trükk volt, mi megvetjük a magyar szinkroncímet. Jobban hangzik. Ebbe az előadásba ugrott be egy Eszenyi Enikő nevű főiskolai hallgató.

Alekszandr Gelman: *Prémium*

A kötelező szocialista dráma. Hogy „megússzuk”, kitaláltam ne a színházban, hanem „eredeti helyszínen”, üzemekben, gyárakban mutassuk be és játsszuk a darabot. Bevált.

Maugham-Nádas-Szenes: *Imádok férjhez menni*

Bozóky István rendezte, „megcselekedte, amit megkövetelt a haza”.

Bartók Béla: *A kékszakállú herceg vára*

Egy életre megtanultam Tatiana Troyanos és Sigmund Nimsgern, a két énekes nevét.

Lope de Vega: *A kertész kutyája*

Babarczy László rendezte. Szerettünk volna jó kapcsolatot kialakítani a kaposvári színházzal.

Kodály Zoltán: *Székely fonó*

Mindenki benne volt: Gellért Zoltán, Orsovsky István és még nagyon sokan a városból. Élvezték, élvezték. És ugyanekkor volt az országos Szivárvány vetélkedő, hazánk felszabadulásának 40. évfordulójára. A Színház nyakig benne volt, magam is. Megnyertük a vetélkedőt, és nagyon sok barátot is találtunk. Valamint a Színház előtt felállították a nyereményt, Medgyessy Ferenc Táncoló nő szobrát.